

Ομιλία εις μέρος του 14ου ψαλμού και κατά των τοκιζόντων (Μ. Βασιλείου, Ομιλία 3η)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 24 Μαρτίου, 2008

1. Χθες, όταν σας εξηγούσαμε τον 14ο ψαλμό, δεν επετράπη από την ώρα να φθάσουμε στο τέλος του λόγου. Τώρα δε ήλθαμε σαν ευγνώμονες οφειλέτες για να εξοφλήσουμε τους υπόλοιπους στίχους του ψαλμού. Και αυτό που παραλείψαμε είναι μικρό βέβαια στο να το ακούσουμε, ώστε να φανεί έτσι δα, και πιθανώς στους πολλούς ακόμη θα διέφυγε της προσευχής, ώστε να νομισθεί ότι τίποτε δεν έχει παραλειφθεί από τον ψαλμό. Επειδή όμως κατανοήσαμε καλώς ότι η μικρή αυτή φράση έχει μεγάλη σημασία για τα βιοτικά πράγματα, ενομίσαμε ότι πρέπει να παρουσιάσουμε το χρήσιμο από την εξέταση.

Δεν πρέπει να δανείζουμε με τόκο

Υπογραμμίζοντας με τον λόγο του ο προφήτης τον τέλειο άνθρωπο, εκείνον που πρόκειται να βαδίσει την σταθερή ζωή, απαρίθμησε μεταξύ των κατορθωμάτων και το *«Να μη δανείζει τα χρήματά του με τόκο»*. Σε πολλά μέρη της Αγίας Γραφής έχει κατηγορηθεί ως αμαρτία αυτό. Και ο Ιεζεκιήλ μεταξύ των μεγάλων κακών τοποθετεί το να λαμβάνει κανείς τόκο και πλεόνασμα (Ιεζ. 18, 8) και ο νόμος κατηγορηματικώς απαγορεύει: *«Δεν θα δανείσεις με τόκο τον αδελφό σου και τον πλησίον σου»* (Δευτ. 23, 20). Και πάλιν λέγει: *«Δόλος με δόλο, και τόκος με τόκο»* (Ιερ. 9, 6). Και για την πόλη που είναι πλούσια σε πλήθος αμαρτιών τί λέγει ο ψαλμός; *«Δεν έλειψε από τις πλατείες αυτής τόκος και δόλος»* (Ψαλμ. 54, 12). Και τώρα χαρακτηριστικό της τελειοποιήσεως του ανθρώπου εθεώρησε αυτό το ίδιο ο προφήτης λέγοντας: *«Τα χρήματά του δεν τα εδάνεισε με τόκο»*.

Ο τόκος είναι υπερβολική απανθρωπία

Διότι πράγματι είναι υπερβολική απανθρωπία ο μὲν ένας να στερείται και των αναγκαίων και να ζητεί δάνειο για να παρηγορηθεί στην ζωή, ο δε άλλος να μην αρκείται στο κεφάλαιο, αλλά να επινοεί από τις συμφορές του πτωχού νέα κέρδη για τον εαυτό του και να συγκεντρώνει πλούτο. Και ο μὲν Κύριος λοιπόν σαφέστατα μας διατάσσει λέγοντας: *«Και να μη περιφρονησεις αυτόν που θέλει να δανεισθεί από σένα χωρίς τόκο»* (Ματθ. 5, 42). Ο φιλάργυρος όμως βλέποντας κάποιον άνδρα να λυγίζει από την ανάγκη, να τον ικετεύει μπροστά στα πόδια του -ώστε τί ταπεινό να μη κάνει εμπρός του; τί να μη λέγει με τις παρακλήσεις του;- ακόμη δεν τον ελεεί.

Η περιγραφή της απάτης του τοκογλύφου

Εστω και αν κάνει πράξεις αναξιοπρεπείς, δεν υπολογίζει την φύση, δεν υποχωρεί στις ικεσίες, αλλά στέκεται άκαμπτος και αμείλικτος, δεν υποχωρεί στις δεήσεις, δεν λυγίζει στα δάκρυα, επιμένει στην άρνηση, και ορκίζεται και καταράται τον εαυτόν του, διότι πράγματι ευρίσκεται σε παντελή έλλειψη χρημάτων, και ερευνά και αυτός μήπως εύρει κάποιον από τους δανειστές, και βεβαιώνει με τους όρκους το ψεύδος του, αποκτώντας σαν κακό παρεμπόρευμα της κακίας την επιορκία. Και όταν εκείνος που ζητεί το δάνειο υπενθυμίσει τους τόκους, και ομιλήσει για υποθήκες, τότε, αφού κατεβάσει τα φρύδια του και χαμογελάσει, ίσως να θυμηθεί κάποια πατρική φιλία, και τον αποκαλεί γνώριμο και φίλο, και λέγει: *«Θα δούμε εάν έχω κάπου φυλαγμένα χρήματα. Υπάρχει όμως κάποια παρακαταθήκη ενός φίλου μου ανδρός, που μου την παρέδωσε για να την τοκίσω. Αλλ' εκείνος δεν ώρισε βαρείς τόκους γι' αυτό. Εγώ θα τους ελαττώσω κατά τι, και θα σου τα δώσω με χαμηλότερο τόκο»*.

Εκείνος που δεν μπορεί να εξοφλήσει τους τόκους, εκουσίως γίνεται δούλος για όλη του την ζωή

Τέτοια πλάθοντας, και με τέτοια λόγια θωπεύοντας και δελεάζοντας τον ταλαίπωρο, με γραμμάτια προσδένοντάς τον, και μαζί με την φτώχεια που τον κατατυραννεί ακόμη, και αφού αφαιρέσει επί πλέον και την ελευθερία του ανδρός, φεύγει. Διότι εκείνος που έκαμε τον εαυτόν του υπεύθυνο σε τόκους των οποίων την πληρωμή δεν μπορεί να εξοφλήσει, έγινε δούλος με την θέλησή του σε όλη του την ζωή.

Συμπεριφορά των τοκογλύφων απέναντι στους πτωχούς

Χρήματα, πες μου, και κέρδη επιζητείς από τον πτωχό; Και εάν πλουσιότερο μπορούσε να σε αναδείξει, τί ζητούσε στις θύρες τις δικές σου; Αν και ήλθε για συμμαχία, σε ευρήκε εχθρό. Αναζητώντας φάρμακα, συνάντησε δηλητήρια. Ενώ έπρεπε να παρηγορήσεις την πτώχεια του ανθρώπου, συ πολλαπλασιάζεις την φτώχεια του ζητώντας να καρποφορήσει η έρημος. Οπως ακριβώς εάν κάποιος ιατρός που επήγαινε σε ασθενείς, αντί να επαναφέρει την υγεία τους, και την ελαχίστη δύναμη που τους απέμεινε αφαιρούσε, έτσι και συ τις συμφορές των πτωχών ανθρώπων τις κάνεις αφορμή κερδών. Και όπως οι γεωργοί εύχονται βροχές για να πολλαπλασιασθούν οι καρποί, έτσι και συ τις φτώχειες και τις στερήσεις των ανθρώπων επιζητείς, για να ενεργοποιηθούν τα χρήματά σου. Αγνοείς ότι μεγαλύτερα προσθήκη κάνεις στις αμαρτίες, από την αύξηση που επινοείς στον πλούτο σου με τους τόκους; Και εκείνος που ζητεί το δάνειο, ευρισκόμενος εν μέσω αμηχανίας, όταν μεν βλέπει την πενία, απογοητεύεται για την πληρωμή, όταν δε σκεφθεί την παρούσα ανάγκη, κατατολμά το δάνειο. Επειτα, ο μεν ένας ενικήθη διότι υπέκυψε στην ανάγκη, ο δε άλλος αναχωρεί αφού εξασφάλισε τον εαυτόν του με γραμμάτια

και εγγυήσεις.

Η ζωή του δανειολήπτη είναι αγωνιώδης

2. Αφού δε έλαβε τα χρήματα, την μεν πρώτη ημέρα είναι λαμπρός και περιχαρής, με ξένη λαμπρότητα επιχρισμένος, φανερώνοντας την αλλαγή της ζωής του. Δηλαδή το τραπέζι είναι γεμάτο, το ένδυμα πολυτελέστερο, δούλοι με αλλαγμένη την εμφάνιση προς το λαμπρότερο, κόλακες, συμποσιαστές, αμέτρητοι των σπιτιών κηφήνες. Καθώς δε τα μεν χρήματα φεύγουν σιγά σιγά, ο δε χρόνος προχωρώντας αυξάνει στον εαυτόν του τους τόκους, τότε δεν του φέρουν ανάπαυση οι νύκτες, δεν είναι λαμπρή η ημέρα, δεν είναι ο ήλιος ευχάριστος, αλλά δυσχεραίνει την ζωή, μισεί τις ημέρες, διότι τον αναγκάζουν προς την προθεσμία, φοβάται τους μήνες, διότι είναι πατέρες των τόκων. Και, αν κοιμάται, βλέπει στον ύπνο του τον δανειστή να στέκεται επάνω στο κεφάλι του σαν κακό όνειρο, αν είναι ξύπνιος, έννοια σ' αυτόν και φροντίδα είναι ο τόκος. *«Όταν ο δανειστής», λέγει, «και ο χρεωφειλέτης συναντήθηκαν μεταξύ τους, επίσκεψη και των δύο κάνει ο Κύριος»* (Παροιμ. 29, 13). Ο μεν όπως ο σκύλος τρέχει στο θήραμα, ο δε όπως σαν έτοιμο θήραμα φοβείται την συνάντηση. Διότι η φτώχεια του αφαιρεί το θάρρος. Η απόφαση και των δύο είναι στα δάκτυλα, ο μεν ένας χαίρεται για την αύξηση των τόκων, ο δε άλλος στενάζει για την προσθήκη των συμφορών.

«Πίνε ύδατα από τα δικά σου αγγεία» (Παροιμ. 5, 15) δηλαδή, τις δικές σου αφορμές να εξετάζεις, να μη βαδίζεις σε ξένες πηγές, αλλά από τα δικά σου λιβάδια να μαζεύεις για τον εαυτόν σου τις παρηγορίες της ζωής. Έχεις χαλκώματα, ένδυμα, ζώο, σκευή διάφορα; Αυτά να αποδώσεις. Όλα να προτιμήσεις να τα χάσεις εκτός από την ελευθερία. *«Αλλά ντρέπομαι αυτά να τα βγάλω στην δημοπρασία»*, λέγει. Γιατί λοιπόν; Διότι ύστερα από λίγο άλλος θα μεταφέρει αυτά, και θα σου τα ξεγράψει, και εμπρός στα μάτια σου θα τα διαθέσει σε φθηνή τιμή; Μη βαδίζεις σε ξένες θύρες. *«Διότι πράγματι είναι στενό το ξένο πηγάδι»* (Παροιμ. 23, 27). Είναι καλύτερα να παρηγορεί κανείς την ανάγκη του λίγο-λίγο με διάφορες επινοήσεις, παρά αφού υψωθεί με μιας με τα ξένα, ύστερα να απογυμνωθεί από όλα τα υπάρχοντά του.

Το δάνειο είναι η αρχή του ψεύδους και των συναφών κακών

Εάν μεν λοιπόν έχεις για να τα αποδώσεις, γιατί δεν τερματίζεις την παρούσα ανάγκη με αυτά που έχεις; Εάν δε δεν μπορείς να εξοφλήσεις το χρέος σου, θεραπεύεις το κακό με το κακό. Να μη δεχθείς να σε πολιορκήσει ο δανειστής. Να μην ανεχθείς να σε αναζητούν και να σε ανιχνεύουν σαν κάποιο άλλο θήραμα. Αρχή ψεύδους είναι το δάνειο, είναι αφορμή αχαριστίας, αγνωμοσύνης, επιπορκίας. Αλλά τα λόγια του δανειζομένου και άλλα του δανειστή. *«Είθε να μη σε συναντούσα τότε, θα εύρισκα πλέον τον τρόπο για να απαλλαγώ από την ανάγκη. Και χωρίς να θέλω μου έβαλες τα χρήματα στο χέρι; Ο χρυσός σου ήταν νοθευμένος με χαλκό, και το*

νόμισμά σου κίβδηλο». Είτε λοιπόν φίλος είναι ο δανειστής, μη ζημιώσεις την φιλία του´ είτε είναι εχθρός, μη γίνεις υποχείριος του εχθρού. Αφού καυχηθείς λίγο με τα ξένα, ύστερα θα χάσεις και τα πατρικά. Πτωχός είσαι τώρα, αλλά ελεύθερος. Με το να δανεισθείς δε, ούτε θα πλουτήσεις, και η ελευθερία σου θα αφαιρεθεί. Δούλος του δανειστού είναι αυτός που εδανείσθηκε, και δούλος μισθωτός που φέρει την υπηρεσία του σε πέρας κατ' ανάγκην. Τα σκυλιά όταν λαμβάνουν την τροφή εξημερώνονται´ ο δε δανειστής λαμβάνοντας τα δανεικά ερεθίζεται περισσότερο. Διότι δεν σταματά να γαυγίζει, αλλά ζητεί ακόμη περισσότερο. Εάν ορκίζεσαι, δεν πιστεύει´ εξετάζει βαθύτερα, περιεργάζεται τις συναλλαγές σου. Εάν βγεις από το δωμάτιο, σε τραβά προς τον εαυτόν του και σε παρασύρει μαζί του. Εάν κρύψεις τον εαυτόν σου μέσα, στέκεται έξω από την οικία σου, και σου κτυπά την θύρα. Εμπρός στην σύζυγό σου σε κατεντροπιάζει, στους φίλους σε υβρίζει, στις αγορές σε πιέζει´ κακό συνάντημα στην εορτή. Σου κάνει τον βίο αβίωτο. «Αλλά είναι μεγάλη», λέγει, «η ανάγκη, και δεν υπάρχει κανένας άλλος πόρος χρημάτων».

Το δάνειο είναι μικρή αναβολή της αμηχανίας

Ποιό είναι το όφελος, αν ξεπεράσεις την σημερινή ημέρα; Διότι πάλιν θα έλθει η φτώχεια σαν καλός δρομέας (Παροιμ. 24, 34), και η ίδια ανάγκη θα παρουσιασθεί με προσθήκη. Διότι το δάνειο δεν σου φέρει παντελή απαλλαγή, αλλά σου παρέχει μικρά αναβολή της αμηχανίας σου.

Το δάνειο στον πτωχό με τον τόκο αυξάνει την πτώχεια

Ας υποφέρουμε σήμερα τις δυσκολίες της στέρησης, και να μη τις φορτώσουμε στην αυριανή ημέρα. Αν δεν δανεισθείς, θα είσαι το ίδιο πτωχός και σήμερα και στο μέλλον´ εάν δανεισθείς, θα βασανίζεσαι σκληρότερα, διότι ο τόκος θα σου αυξήσει περισσότερο την φτώχεια. Και τώρα μεν κανείς δεν σε κατηγορεί που είσαι πτωχός, διότι το κακό είναι αθέλητο. Εάν δε γίνεις υπεύθυνος για τόκους, δεν υπάρχει κανείς που δεν θα σε κατηγορήσει για την απερισκεψία σου.

Εκείνος που εμπιστεύεται στις αβέβαιες ελπίδες έχει νηπιώδη νου

3. Μη λοιπόν επισύρουμε κοντά στα αθέλητα κακά ακόμη και άλλο θεληματικό κακό από την απερισκεψία μας. Είναι νηπίου νου να μη φροντίζει για τον εαυτόν του από εκείνα που διαθέτει τώρα, αλλά να εμπιστεύεται σε αβέβαιες ελπίδες και να τολμά μια φανερή βλάβη και αναντίρρητη. Ηδη σκέψου από που θα πληρώσεις το χρέος. Από εκείνα που παίρνεις; Αλλ' αυτά δεν αρκούν και για τις ανάγκες σου και για την εξόφληση. Εάν δε μάλιστα υπολογίσεις και τους τόκους, από που θα πολλαπλασιασθούν τα χρήματα σε τόσο μεγάλο ποσό, ώστε και να υπηρετήσουν την δική σου ανάγκη, και να εξοφλήσεις το κεφάλαιο, επί πλέον δε να γεννούν και τόκους; Αλλά δεν θα εξοφλήσεις το δάνειο από εκείνα που παίρνεις. Από άλλους πόρους, λοιπόν;

Ας περιμένουμε λοιπόν εκείνες τις ελπίδες, και ας μη πάμε, όπως τα ψάρια, στο δόλωμα. Οπως δηλαδή εκείνα μαζί με την τροφή καταπίνουν και το αγκίστρι, έτσι και εμείς για τα χρήματα αγκιστρωνόμαστε με τους τόκους. Δεν προξενεί καμιά αισχύνη η φτώχεια. Γιατί λοιπόν να προσθέτουμε στους εαυτούς μας τους ονειδισμούς εξ αιτίας του χρέους μας; Κανείς δεν θεραπεύει τα τραύματα με το τραύμα, ούτε ιατρώνει το κακό με το κακό, ούτε επανορθώνεται η φτώχεια με τους τόκους.

Οι πτωχοί δεν έχουν το άγχος των πλουσίων

Πλούσιος είσαι; Μη δανείζεσαι. Πτωχός είσαι; Μη δανείζεσαι. Διότι εάν είσαι εύπορος, δεν έχεις ανάγκη από δάνειο. Εάν τίποτε δεν έχεις, δεν θα εξοφλήσεις το δάνειο. Να μη σκέπτεσαι με υστεροβουλία, μήπως τότε μακαρίσεις τις ημέρες πριν από το δάνειο. Σε ένα πράγμα διαφέρουμε οι πτωχοί από τους πλουσίους: στην ξεγνοιασιά. Τους κοροϊδεύουμε, όταν αγρυπνούν, ενώ οι ίδιοι κοιμώμαστε και ενώ αυτοί συμπλέκονται πάντοτε και μεριμνούν και φροντίζουν, εμείς είμεθα αμέριμνοι και ήσυχοι.

Το άγχος των πλουσίων μεταδίδεται και στον χρεοφειλέτη

Εκείνος λοιπόν που χρεωστεί, και πτωχός είναι και πολλές φροντίδες έχει. Άυπνος είναι την νύκτα, άυπνος την ημέρα, σκεπτικός πάντοτε τώρα μεν κάνει εκτίμηση της ιδικής του περιουσίας, συγχρόνως δε εκτιμά τις πολυτελείς οικίες και τους αγρούς των πλουσίων, τα ενδύματα αυτών που συναντά, τα σκεύη αυτών που τρώγουν. «Εάν αυτά

ήταν δικά μου», λέγει, «θα τα επωλούσα τόσο και τόσο, και θα είχα απαλλαγεί από τον τόκο». Αυτές οι σκέψεις και κατά την νύκτα ενεδρεύουν στην καρδιά του, και κατά την ημέρα έχουν καταλάβει τον νου του. Εάν την θύρα κτυπήσεις, ο χρεοφειλέτης κρύπτεται κάτω από την κλίνη. Μπήκε κάποιος ξαφνικά μέσα; Η καρδιά του εκτύπησε δυνατά. Γαυγίζει ο σκύλος; Αυτός περιλούεται από τον ιδρώτα, και καταλαμβάνεται από αγωνία, και παρατηρεί μετά προσοχής από που να φύγει. Όταν πλησιάζει η προθεσμία, μεριμνά τι ψεύδη να πει, ποια δικαιολογία να πλάσει, για να αποφύγει τον δανειστή. Να μη σκέπτεσαι μόνον τον εαυτόν σου όταν δανείζεσαι, αλλά και τον δανειστή. Γιατί συνδέεις τον εαυτόν σου με θηρίο που γεννά πολλά νεογνά (Δηλ. με τον τόκο. Η λέξη «τόκος» σημαίνει «γέννα», «νεογνό». Τον παρομοιάζει ο Μ. Βασίλειος με πολύτοκο θηρίο); Λέγουν ότι οι λαγοί και γεννούν συγχρόνως και τρέφουν και κυοφορούν (Αυτά λέγονται από τον αρχαίο Αιλιανό στο έργο του *Περί ζώων*, 13, 12). Και στους τοκογλύφους τα χρήματα συγχρόνως δανείζονται και γεννούν και βλαστάνουν νέα. Διότι ακόμη δεν τα επήρες στα χέρια σου, και σου εζητήθηκε ο τόκος του παρόντος μηνός.

Ο τόκος του δανείου γεννά πόνους και λύπες

Και αυτό, πάλιν, το δανεισθέν ποσό, άλλο κακό ανέθρεψε, και εκείνο άλλο, και το κακό συνεχίζεται επ' άπειρον. Για τούτο, και το είδος αυτό της πλεονεξίας έλαβε την ονομασία αυτή. Διότι τόκος, καθώς νομίζω, ονομάσθηκε για την μεγάλη γονιμότητα του κακού. Από που λοιπόν αλλού; Η ίσως τόκος λέγεται για τους πόνους και τις λύπες που εκ φύσεως προξενεί στις ψυχές αυτών που εδανείσθηκαν. Διότι όπως ο πόνος του τοκετού στην γυναίκα, έτσι παρουσιάζεται η προθεσμία στον χρεωφειλέτη. Τόκος επάνω στον τόκο είναι πονηρό γέννημα πονηρών γονέων. Αυτά ας λέγονται γεννήματα εχιδνών, τα γεννήματα των τόκων. Λέγουν ότι οι έχιδνες γεννώνται αφού καταφάγουν την κοιλιά της μητέρας (Αυτά λέγονται από τον αρχαίο Αιλιανό στο έργο του *Περί ζώων*, 1, 24) των. Και οι τόκοι παύουν να γεννούν αφού καταφάγουν τις οικίες των χρεωφειλετών.

Τα ζώα, όταν γεράσουν, δεν γεννούν. Τα χρήματα όμως των δανειστών, και τα παλαιά και τα νέα, γεννούν

Τα σπέρματα με τον καιρό φυτρώνουν, και τα ζώα μετά από χρόνο γεννώνται' ο τόκος όμως σήμερα γεννάται, και σήμερα αρχίζει να γεννά. Όσα από τα ζώα γεννούν γρήγορα, γρήγορα παύουν να γεννούν' τα δε χρήματα, ενώ αρχίζουν γρήγορα να αυξάνουν, ατελείωτη έχουν την αύξηση. Καθένα από τα ζώα που μεγαλώνει, όταν φθάσει στο δικό του μέγεθος, σταματά την αύξηση' τα δε χρήματα των πλεονεκτών αυξάνονται με την πάροδο του χρόνου. Τα ζώα, όταν τα παιδιά τους γίνουν ικανά να γεννούν, αυτά σταματούν να γεννούν' τα χρήματα όμως των δανειστών και τα νέα γεννούν, και τα παλαιά γίνονται νέα. Εσύ λοιπόν να μη λάβεις πείρα του παραδόξου αυτού θηρίου.

Προτιμότερο να ζητιανεύεις, παρά να μην επιστρέφεις τα χρήματα

4. Ελεύθερος βλέπεις τον ήλιο. Γιατί φθονείς την ελευθερία της ζωής σου; Κανένας πυγμαχός δεν αποφεύγει τόσο τα κτυπήματα του αντιπάλου του, όσον ο χρεωφειλέτης τις συναντήσεις του δανειστή, κρύπτοντας την κεφαλή στην σκιά των κιόνων και των τοίχων. «*Πώς λοιπόν θα ζήσω;*», λέγει; Έχεις χέρια, έχεις τέχνη. Δούλευε με μισθό, να υπηρετείς. Πολλές επινοήσεις υπάρχουν στην ζωή, πολλές ευκαιρίες. Αλλά δεν μπορείς να εργασθείς; Ζητιάνευε από εκείνους που έχουν. Είναι εντροπή να ζητιανεύεις; Βεβαίως, αλλά αισχρότερο είναι να μην επιστρέφεις το δανεικό.

Η εργατικότητα των μυρμηγκιών και των μελισσών

Πάντως αυτά τα λέγω χωρίς να νομοθετώ, αλλά υποδεικνύω ότι όλα σου είναι πιο υποφερτά από το δάνειο. Το μεν μυρμήγκι μπορεί να διατρέφεται χωρίς να ζητιανεύει, μήτε να δανείζεται' και η μέλισσα τα υπόλοιπα από την δική της τροφή τα χαρίζει στους βασιλείς (Εννοεί τις βασίλισσες των μελισσών), στους οποίους ούτε

χέρια, ούτε τέχνες έδωσε η φύση. Σου δε, το εφευρετικό ζώο, ο άνθρωπος, μια από όλες τις τέχνες δεν θα βρεις για να ζήσεις; Καίτοι βλέπουμε όχι αυτούς που στερούνται των αναγκαίων να έρχονται στο δάνειο (διότι δεν τους έχουν εμπιστοσύνη), αλλά δανείζονται άνθρωποι που επιδίδονται σε άσωτες δαπάνες και ανωφελείς πολυτέλειες, οι οποίοι έγιναν δούλοι των γυναικείων ηδυπαθειών. «Εγώ», λέγει, «θέλω ένδυμα πολυτελές και χρυσαφικά, τα παιδιά στολισμένα με ευπρεπή ενδύματα, αλλά και οι δούλοι με λαμπρές και ποικίλες στολές, το τραπέζι μας πλούσιο». Αυτός που υπηρετεί τέτοιες απαιτήσεις της γυναίκας έρχεται στον τραπεζίτη, και, προτού χρησιμοποιήσει αυτά που έλαβε, αλλάζει τον έναν κύριο κατόπιν του άλλου, και αλλάζοντας πάντοτε τους δανειστές, με την συνέχεια του κακού αποφεύγει τον έλεγχο της φτώχειας. Και, όπως ακριβώς εκείνοι που πάσχουν από υδρωπικία δίδουν την εντύπωση της πολυσαρκίας, έτσι και αυτός φαντάζεται ότι έχει περιουσία, πάντοτε παίρνοντας, και πάντοτε δίνοντας, και με τα δεύτερα εξοφλώντας εκείνα που έληξαν, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη στον εαυτόν του για να λαμβάνει δάνεια εξ αιτίας της συνεχείας του κακού.

Τι παθαίνουν αυτοί που δανείζονται συνεχώς

Επειτα, όπως εκείνοι που πάσχουν από χολέρα ξερνούν ό,τι έφαγαν προηγουμένως, και πριν καθαρισθούν εντελώς, αφού λάβουν δεύτερα τροφή, πάλιν ξερνούν με πόνο και σπαραγμούς, έτσι και αυτοί παίρνοντας τόκους από τους τόκους, και πριν να εξοφλήσουν τα πρώτα, οδηγούνται σε δεύτερο δάνειο, καμαρώνοντας λίγο χρόνο με τα ξένα, και ύστερα θρηνούν τα δικά τους. Ω, πόσους κατέστρεψαν τα ξένα χρήματα! Πόσοι αφού επλούτισαν στο όνειρο, απήλαυσαν υπερβολικώς την δυστυχία! Αλλά λέγει ότι πολλοί επλούτησαν από τα δάνεια. Περισσότεροι δε, νομίζω, ότι επλησίασαν τους βρόγχους. Σου όμως αυτούς που επλούτησαν βλέπεις, τους δε κρεμασμένους δεν μετράς, οι οποίοι μη υποφέροντας την αισχύνη να τους ζητούν τα χρέη, επροτίμησαν «τον δια της αγχόνης θάνατον» από το να ζουν με εντροπή. Εγώ είδα ελεεινό θέαμα, παιδιά ελεύθερα να σύρονται για να πωληθούν προς εξόφληση των πατρικών χρεών. Δεν έχεις χρήματα για να αφήσεις στα παιδιά σου; Μη αφαιρείς την ευγένειά τους. Τούτο το ένα διατήρησε σ' αυτά, δηλαδή το κτήμα της ελευθερίας, την παρακαταθήκη που παρέλαβες από τους γονείς σου. Κανείς δεν εκλήθηκε στα δικαστήρια για την φτώχεια του πατέρα του χρέος όμως πατρικό οδηγεί στην φυλακή. Μη αφήσεις γραμμάτιο, που σαν κατάρα πατρική φθάνει μέχρι τα παιδιά και τα εγγόνια.

«Ο ελεών του πτωχό δανείζει τον Θεό»

5. Ακούετε, οι πλούσιοι, ποιες συμβουλές δίδουμε στους πτωχούς, εξ αιτίας της δικής σας απανθρωπιάς καλύτερα να υπομένουν τις δυσκολίες, παρά να δέχονται τις συμφορές που δημιουργούν οι τόκοι. Εάν όμως υπακούατε στον Κύριο, ποιά η ανάγκη των λόγων αυτών; Ποιά λοιπόν είναι η συμβουλή του Δεσπότη; «Να δανείζετε

αυτούς από τους οποίους δεν ελπίζετε να λάβετε πίσω τα δανεισθέντα» (Λουκ. 6, 34). «Και ποιό», λέγει, «δάνειο είναι αυτό με το οποίο δεν συνδέεται η ελπίδα της επιστροφής;». Κατανόησε την δύναμη του ρητού, και θα θαυμάσεις την φιλανθρωπία του νομοθέτη. Όταν πρόκειται να δώσεις χρήματα στον πτωχό για τον Κύριο, το ίδιο είναι και δώρο και δάνεισμα δώρο μεν, διότι δεν ελπίζεις στην επιστροφή δάνεισμα δε, για την μεγαλοδωρεά του Δεσπότη, που θα πληρώσει το χρέος αντί για εκείνον αυτός, ενώ έλαβε λίγα διαμέσου του πτωχού, θα σου αποδώσει πολλά αντί για τα λίγα. Διότι «ο ελεών τον πτωχό, δανείζει τον Θεό» (Παροιμ. 19, 17). Δεν θέλεις να έχεις για τον εαυτόν σου υπόλογο τον Δεσπότη των πάντων για την εξόφληση; Η εάν κάποιος μεν από τους πλούσιους της πόλεως σου εγγυηθεί την εξόφληση γι' άλλους, δέχεσαι την εγγύησή του;

Απόλυτος εγγυητής είναι ο Κύριος, και όχι ο πλούσιος

Τον δε Θεό, που πληρώνει πλουσιοπαρόχως για τους πτωχούς, δεν τον δέχεσαι για εγγυητή; Δώσε το χρήμα σου που κάθετα άχρηστο, χωρίς να το επιβαρύνεις με τους τόκους, και θα είναι ωφέλιμο και για τους δύο. Διότι εσύ θα έχεις ασφαλισμένο το χρήμα σου. Εκείνος δε που το παίρνει, κέρδος θα έχει από την χρησιμοποίησή του. Εάν δε ζητείς και τόκους, να αρκεσθείς στα λόγια του Κυρίου. Αυτός θα σου πληρώσει τους τόκους για τους πτωχούς. Από τον πράγματι φιλόανθρωπο (Κύριο) να περιμένεις την φιλανθρωπία.

Η τακτική των τοκογλύφων, που θεωρούν τα κέρδη τους ως φιλανθρωπία, αλλ' είναι μισανθρωπία

Διότι όσα παίρνεις, αυτά δεν υστερούν καθόλου σε υπερβολική μισανθρωπία. Από τις συμφορές κερδίζεις, από τα δάκρυα εισπράττεις χρήματα, τον γυμνό πιέζεις, τον πεινασμένο κτυπάς. Ευσπλαγχνία πουθενά καμμία σκέψη ότι είσθε συγγενείς με τον πτωχό που υποφέρει, και τα κέρδη που μαζεύεις μ' αυτόν τον τρόπο τα ονομάζεις φιλόανθρωπα «Αλίμονο οι λέγοντες το πικρό γλυκό, και το γλυκό πικρό» (Ησ. 5, 20), και οι ονομάζοντες την μισανθρωπία φιλανθρωπία. Ούτε τα αινίγματα ήταν τέτοια που επρότεινε ο Σαμψών στους συμποσιαστές του: «Απ' αυτόν που έτρωγε εβγήκε φαγητό, και από τον ισχυρό εβγήκε γλυκό» (Κριτ. 14, 14). Και από μισάνθρωπο βγήκε φιλανθρωπία. «Δεν μαζεύουν από τα αγκάθια σταφύλια, ούτε από τα τριβόλια σύκα», ούτε από τους τόκους φιλανθρωπία. «Κάθε δένδρο άχρηστο παράγει καρπούς επιβλαβείς ή άχρηστους» (Ματθ. 7, 16-17). Μερικοί είναι εκατοστολόγοι (Τελώνες που μαζεύουν το 1/100, την εκατοστή) και δεκατηλόγοι (Τελώνες που μαζεύουν το 1/10, την δεκάτη) -φοβερά ονόματα και να ακουστούν-, μηνιαίοι εισπράκτορες των τόκων, που επιτίθενται κατά των πτωχών, όπως ακριβώς οι δαίμονες, που κάνουν τις επιληψίες στις περιόδους (φάσεις) της σελήνης (Οπότε παρατηρείται το φαινόμενο της επιληψίας).

Το κάνουν αυτό οι δαίμονες γιατί θέλουν να βλασφημούν κατά του Θεού ότι τα κακά προέρχονται από τα δημιουργήματα του Θεού, όπως είναι η σελήνη και οι αστέρες. Αυτή είναι η δοξασία των αστρολόγων, μάγων, σατανιστών κλπ. ακόμη και σήμερα

Το δάνειο αυτό είναι αισχρό και για τους δύο, και σ' αυτόν που δίδει, και σ' αυτόν που παίρνει διότι στον ένα φέρει ζημιά στα χρήματα, στον άλλον στην ψυχή του. Ο γεωργός, όταν πάρει τον στάχυ, δεν ερευνά πάλιν για τον σπόρο που είναι στη ρίζα σου όμως, και τους καρπούς έχεις, και δεν αποχωρίζεσαι από τα παλαιά. Χωρίς γη φυτεύεις χωρίς να σπείρεις θερίζεις. Αγνωστο για ποιόν τα συγκεντρώνεις. Εκείνος μεν που κλαίει για τους τόκους είναι φανερός μπροστά μας εκείνος δε που πρόκειται να απολαύσει τον πλούτο από τους τόκους, είναι αβέβαιος. Διότι είναι άγνωστο το κακό που εθισαύρισε με την αδικία. Αυτόν τον πλούτο να τον χαρίσεις στους άλλους.

«Μήτε λοιπόν να περιφρονήσεις αυτόν να δανεισθεί από σένα» (Ματθ. 5, 42) και «τα χρήματά σου να μη τα δώσεις με τόκο» (Ψαλμ. 14, 5), ώστε, αφού διδαχθείς το πνευματικό σου συμφέρον από την Παλαιά και την Νέα Διαθήκη, με αγαθή την ελπίδα να απέλθεις προς τον Κύριο, για να λάβεις εκεί τους τόκους των αγαθών έργων, στον Χριστόν Ιησού τον Κύριό μας, στον οποίον ανήκει η δόξα και το κράτος στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.